

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
Egész évre . . . 16 kor. — fill.
Negyedévre . . . 4 > — >

Helyben házhoz hozva:

Egész évre . . . 20 kor. — fill.
Negyedévre . . . 5 > — >

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 24 kor. — fill.
Negyedévre . . . 6 > — >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, márczius 28.

Lukács pénzügyminiszter lemondása.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Napok óta beszélnek és erősen tartja magát a hír, hogy Lukács László pénzügyminiszter beadta a lemondását. Tegnap pedig egész határozottsággal merült föl újra a hír, sőt még maga a miniszterelnök is azt hitte, hogy a pénzügyminiszter nem megy el a saját tárczájának tárgyalására. Lukács László azonban megjelent. Mindamellett kétségtelen tény, hogy a pénzügyminiszter vagy beadta már a lemondását, vagy pedig a legközelebbi napokban demisszionál. Hogy ez milyen valószínű, arra nézve adjuk a kormányparti P. H. közleményét, a mely a tegnapi bizonytalan helyzetre vonatkozólag a következőket írja:

— Itt van-e Lukács? — a kormányhoz közel állók ezt kérdezték ma egymástól.

— Milyen kérdés? Hát hogye volna itt, mikor az ő tárczáját tárgyalják?

— No, mert nem bizonyos, hogy eljön! — hallatszott a válasz.

Mindez titokzatosan hangzott s növelte a titokzatosságot, hogy Széll Kálmán, a ki korábban jött a Házba mint a pénzügyminiszter, szintén Lukács felől kérdezősködött. A miniszterelnök aztán Horánszky Nándorral beszélgetett.

Féltizenegy órakor megérkezett Lukács pénzügyminiszter. A folyosón várta Horánszky Nándor, hozzámment s azt mondta:

— Fel fogok szólalni.

— Kérlek tessék — felelt a miniszter és bement a terembe.

Hogy miért kérdezősködtek a miniszter felől, annak az volt a magyarázata, hogy még ma reggel sem volt bizonyos, hogy a pénzügyminiszter egyáltalában eljön-e, tárczájának a tárgyalására a képviselőházba.

Vonakodásának az oka: gyengélkedése. Hir szerint, vasárnap Bécsben Széll Kálmán fel is említette a királynak azt az eshetőséget, hogy a pénzügyi tárczát is miniszter nélkül fogják tárgyalni, de a király kifejezte azt az óhaját, hogy Lukács László képviselje tárczáját.

Ámde a gyengélkedő minisztert nem lehetett kitenni egy esetleg szenvedélyes vita izgalmainak s az ő politikai irányával nem fér össze, hogy ugyanazon párton lévők e körül homlokegyenest ellenkező vélemények fegyverével harcoljanak egymással szemben. Így előzetesen megállapodás kellett hogy történjék arra nézve, hogy a tárcza vitájában a szabadelvű pártnak egymás ellen való csatározása elmaradjon. A mikor tehát Horánszky azt mondta a folyosón: »Fel fogok szólalni!« ez azt jelentette: Mégis »fel fogok szólalni.« (Itt kell megemlíteni, hogy ez a jelentés már a tanácskozás megkezdése után történt, a mikor az elnök már tudatta, hogy a pénzügyminiszter a tárcza képviselőjéül Toepke Alfréd pénzügyminiszteri államtitkár nevezte meg. Hogy ha tehát a pénzügyminiszter mégis akadályozva lett volna, gondoskodott képviselőjéről).

A tárcza tárgyalását azonban elég simán végezték el. De az ellentétek pár villáma fölvillogott a két beszédben: a Horánszkyéban és Lukácséban. A mely eszmét a miniszter Horánszkytól mint helyeset akceptált, arra megmondta, hogy ezt ő (a miniszter) már koráb-

ban hangoztatta. A fogyasztási adókra vonatkozó kritikájában czáfolta és a tisztviselők fizetésének fölemelése kérdésében »fölvilágosította«.

A régi szabadelvűek a vita befejezésével azt mondták:

— Lukács nem adott elég jó bizonyítványt Horánszkynek arra, hogy pénzügyminiszter lehessen belőle.

A pénzügyminiszter lemondása folytán tehát újra megüresedik egy tárcza a Széll-kabinetben. Miután a szabadelvű pártban olyan felségesen rózsás állapotok uralkodnak és a párt minden tagja mindenben oly csodálatos módon egyetért, Széll Kálmánnak a legszebb kilátásai vannak arra, hogy nemsokára ötödfeles miniszter, lesz, névszerint: miniszterelnök, belügyminiszter, király személye körüli miniszter, kultuszminiszter és most már pénzügyminiszter is. Ennél több állást egyetlen ember eddigelé még sohasem töltött be. Nem tarthatatlan helyzet-e ez?

Az új személykörüli miniszter.

Budapest, márczius 28. (Saj. tud. táv.) A Magyar Szó értesülései szerint az új király személye körüli miniszter Széchenyi Gyula gróf lesz s kineveztetése már megtörtént s pár nap múlva a hivatalos lapban publikálni is fogják.

Széchenyi Gyula gróf jelenleg soproni főispán, v. b. t. t., kamarás, egy időben József főherceg főudvarmestere volt, jelenleg pedig a kir. főlovászmesterei udvari méltóságot viseli.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A gyermek.*

— Jules Lemaitre. —

Loisel ur és neje szerény, de elég kényelmes háztartást vittek Párisban. Loisel ur tanár volt egyik városi iskolában, igen kedves modoru, szorgalmas ember, a ki bálványozta feleségét. Loiselné asszonyság kiskereskedő leánya volt, igen élénk és okos asszonyka. A férjének háromezerötszáz frank évi jövedelme volt. A házaspár a hatodik emeleten lakott a Place du Throne közelében.

Loiselné asszonyság sajátkezüleg szabta és varrta ruháit s mindig izlésesen öltözködött. Évenként négyszer-ötször színházba mentek s minden hétfőn zenét hallgattak. Azonkívül rendszer sétatát tettek Páris környékén. A szükségeseket soha meg nem vonták maguktól, fölösleges holmikra sohasem költöttek s imitt-amott félre is tettek valamit.

Egy szép napon Loiselné asszonynak fia született. A fiatal asszony huszonnégy órán keresztül élet és halál között lebegett. De a mikor odavitték hozzá fiacskáját, Loiselné halvány arcán boldog mosoly villant meg. —

* Mutatvány a »Magyar könyvtár«-ból.

Szép fiu, mondta a boldog anya. György legyen a neve és kísérelje őt a szerencse.

Másnap Loiselné állapota rosszabbra fordult. Az orvos kijelentette, hogy esetleg megmenekül, de semmi esetre sem engedheti meg, hogy maga táplálja a gyermekét. Az ujszülött gyöngye volt s nem látszott bátorságnak, hogy tehéntejen neveljék. Ennél fogva vagy dajkát kellett fogadni a házba, vagy pedig ápolásba kellett adni falura. Egyéb választást nem tehetek. Dajkát azonban semmiesetre sem fogadhattak föl. Hetven frankon alul nem lehet kapni s ennyit Loisel ur nem áldozhatott. Azonfelül a lakás is szűk volt s ha dajkát fogadnak, ki kellett volna hurcolkodniok. Ez pedig Loisel urat anyagilag okvetlenül tönkreteszti, különösen ha hozzátesszük, hogy Loiselné betegsége is már nagy pénzbe került. Ennélfogva elhatározták, hogy falura adják a gyermeket. A falusi levegő sem lesz ártalmára a kicsikének.

Loisel ur ennél fogva dajka után nézett s talált is egy kövér, pirosposztag teremtést, a ki megtetszett neki. Boulard Rozália egy kis faluban lakott, husz mérföldnyire Páristól. A férje fuvaros volt s házasságukat két gyermekkel áldotta az ég. Az idősebbik nyolcz esztendő volt, a fiatalabbik tizenégy napos. Boulardnének kitűnő bizonyítványai voltak. Loiselné asszony mindenáron látni akarta azt a nőt, a kire rábizza az ő gyermekét.

— Nemde, vigyázni fog a kicsikére?

Boulardné csakugy áradozott az ígéretektől.

— Oh asszonyom, egészen nyugodt lehet. Az egész környéken jól ismernek engem. Tudakozódjék csak fölém . . . Inkább a magam gyermekét hanyagolnám el . . . Már én ilyen vagyok . . . Ha már az ember elvállal valamit, hát tegye meg tisztességgel . . . Nemde, asszonyom? Szegény kicsike . . . Már most is szeretem . . .

Loiselné asszony el volt ragadtatva. Átadták Boulardnének a gyermek fehérneműjét, ajándékoztak neki új merinó-ruhát s Loiselné asszony százszor is elmondta, hogy ezt a ruhát még két esztendeig is viselhetné volna.

— Még alig volt rajtam, mondotta a derék asszony. Egy kis igazítást tehet majd rajta, mert soványabb vagyok mint maga. Különbö a ruhát ki lehet eresztetni.

Rozália azt sem tudta, hova legyen a nagy hálálkodástól.

— Oh milyen jó ön, asszonyom. Ne féljen, majd vigyázok én a fiucskára.

A válasz pillanatában Loiselné asszony magához szorította a kis Georges-ot, megcsókolta hosszan, mintha csak lelkét akarta volna a gyermekbe lehelni s azután két nagy könnycsepp futott le sápadt, beteg orczáin.

Loisel ur kikísérte Rozáliát a pályaudvarra s miután visszajött, így szólt a feleségéhez:

Több élelmességet.

Bármerre nézzünk szét a pusztulásnak indult országban, azt tapasztaljuk, hogy a magyar, de helyesebben keresztény faj, mindenütt fogy, vész, pusztul.

A köznép valóságos népvándorlást visz végbe Amerika felé. A közép birtokosság kuriát nap-nap mellett dobolják, árverelik; egykori tulajdonosaik Sámson rókáiként tódulnak a hivatalokba, hogy protekció útján jussanak ahhoz a kenyérhez, amelyet — tisztelet a kevés kivételnek — kvalifikációjuk mellett, bizony-bizony alig lehetne megszerezniük. A kisiparos tönkre ment: megette a nagyipar, mint a kis halat a nagy hal. — A nagybirtokos? no az csikorog még; de ma-holnap az is úgy fog tenni, mint a Hortobágy árvizei közé szorult farkas: reménytelenül kapkod, keresi azt a pontot, melyen magát megmenteni reméli. A hivatalnok? No ő valóban hasonlít az égi madárhoz, a kinek a jó Isten viseli a gondját, a míg t. i. huzni bírja az igát; azután meg a kis penziója mellett, neki is megengedik azt, amit Bach Sándor kilátásba helyezett az ő huszárjainak, hogy: »Einer kann fächten gehen, der andere — Trübsal blusen!«

A legmesszebb ó-kortól idáig, azt bizonyítja a történelem, hogy meggazdagodni csak azok a népek tudtak, amelyek kereskedéssel foglalkoztak. Szemeink előtt van az angol, amely világkereskedésével — világhatalomra tett szert: a világnak parancsol.

A magyar nép élehetlensége tehát abban kulminál, hogy a kereskedelmet méltóságán aluli mesterségnek tartotta s a tért mások foglalták el előle.

Ma már a kereskedő világ plutokráciává azaz olyan nagyhatalommá nőtte ki magát, a melynek lábai alatt a magyar nép éppen olyan helyzetben van, mint Szent György lovag lábai alatt a sárkányé volt.

Jobbjaink észrevették ezt már, de alighanem — későn. Serkentik, buzdítják

az egyetemekre tóduló fiatalságot, hogy a kereskedői pálya mennyivel többet ér az olyan ügyvédi pályánál, melyen megélni nem lehetvén, az illetők irtókságért folyamodnak a megyéhez.

Ebből pedig az a tanulság, hogy valahára észre térjen a magyar fiatalság: vetkezze le az apától örökölt azon szerencsétlen balhítet, hogy a kereskedés nem elég tisztességes foglalkozás vagy mesteriség arra, hogy a buzogányos hősök büszke ivadékaik azon is keressék boldogulásukat. . . . Ha a magyar zsentrinek nem derogált volna fiait addig, míg végképpen elgyöngyülve nem volt vagyoniilag, tisztességes kereskedői pályára küldeni: nyilván nem árvereznék az ősi kuriát és nem kellene szidnia az árendást, hogy szivtelen, hogy minden pénzt összeharásol és kölcsön adni nem akar a büszke magyarnak.

Mikor Széchenyi István elkiáltotta hogy: »Tengerre magyar!« nem azt értette, hogy mind oda menjünk; hanem azt gondolta, hogy jó lesz, az idők folyamában megváltozott viszonyoknál fogva, a kereskedelmet is bevenni a nemzet programjába.

K—y.

Román pénzüzetek szervezkedése.

Egy 1894. évi kimutatás adatai szerint 45 román pénzüzet létezik, melyek az 1894. év végén 2.370 ezer frt alaptőkével, 592,558 frt tartálékkal és 10.722 ezer frt betéttel rendelkeztek.

Most egy újabb idevonatkozó mű került kezeink közé. Vonatkozik 1898-ra. Szerkeszti Petra Petreszku, megjelent Nagy-Szebenben.* Ez a kimutatás már 70 intézet üzleti eredményét összegezi.

A román pénzüzetek gyorsan szaporodnak. Alaptőkéjük 4.178 ezer, tartálékalapjuk 1.160 ezer, letétek meghaladják a 14 milliót. A haszon 566 ezer forintban van kimutatva, a mely kétségkívül nem megvetendő eredmény. Az üzleti ágak között a legerősebb az escompt, azután következnek a jelzálogkölcsönök, melyek

* Anuar financiar si economi pe 1898.

magánál az Albinánál közel járnak a 4 millióhoz.

Az üzleti ágak fejlődése mellett igen érdekes jelenség, hogy a román pénzüzetek igyekeznek egymással kapcsolatba lépni. 1898. június 12-én tartottak egy idevonatkozó értekezletet, mely nagyon érdekes határozatot hozott. Nevezetesen kimondatott az, hogy a számvitel lehetőleg egyöntetűvé tétessék. Szomszédos intézetek kerüljék az egymással való versengést, azonban tarisák kötelességüknek a társintézetek, a kölcsönt venni kívánók hitelviszonyaira vonatkozólag pontosan informálni. A visszszámítás maximuma az alaptőkével egységes arányba hozandó. A kamatláb maximuma a betétnél, a kölcsönvételeknél egyöntetűen állapítandó meg.

Szükségesnek jelezték, hogy a pénzügyi kérdések megbeszélése, valamint az intézetek további fejlesztése céljából időről-időre értekezletek tartassanak. Kiküldtek egy állandó bizottságot, a melynek feladata a közgazdasági helyzetnek figyelemmel kísérése, szükség esetén az értekezlet összehívása s az ott tárgyalás alá kerülő témáknak előkészítése. Az intézetek kötelezték magukat, hogy a jövedelemnek egy negyedszázalékát egy olyan közgazdasági organum alapítására fordítják, a mely a közgazdasági tárgyakat fejtegetve, hozzájáruljon a román közönség közgazdasági helyzetének fejlesztéséhez s a szükséges közvélemény alakításához. E mellett önálló és értékkel bíró dolgozatok jutalmazását is elhatározták.

Kimondták a szakszerű revízió szükségét és azt, hogy a kölcsön kamatlábai lehetőleg leszámítandók.

Ezen értekezleten nem kevesebb, mint 52 intézetnek képviselői jelentek meg.

Lehetetlen eltagadni, hogy a román intézetek vezetése olyan, mely a fölvirágzás biztositékát magában bírja s mi különösen sajnáljuk, hogy az erdélyi magyar intelligencia, a melylyel a számot és tekintélyt illetőleg az erdélyi román értelmiség alig hasonlítható össze, nem tud odajutni a hová eljutnak a lenézett románok. Még a nagy zajjal hirdett szövetkezeti központot sem bírja létesíteni Kolozsváron. Mintha Bethlen András gróf halála e tekintetben kiölte volna tette kész ambíciókat.

— Az asszony igen rokonszenves teremtés s azt hiszem, kicsikének jó dolga lesz nála.

Loiselné asszonyt a gyermekétől való elválás annyira megrendítette, hogy a következő napokon állapota mindinkább rosszabbodott. Heves láz gyötörte s a doktor komoly veszedelemtől tartott. Szerencsére a válság elmúlt s Loiselné asszony felgyógyult. De még mindig a szobát kellett őriznie. Pedig hogy szeretett volna a fiacskájához utazni! Azzal kárpótolta magát, hogy egy gyönyörű ruháskát varrt Georges számára, finom himzessel, rózsaszínű szalagokkal s el is küldte Boulardné czimére.

Rozália férje minden héten irt. A levélben rendszeren csak ennyi állott:

— Megragadom a tollat, hogy értesítem önt, hogy a gyermek jól érzi magát. Folyton erősödik, úgy, hogy nagysád rá sem ismerne.

Rendszeren »Pótlék«-ot is kért, hogy cukrot és szappant vehessen a gyermek számára.

— Minden olyan drága! Nagysád nem is tudja, mi minden kell egy gyermek felneveléséhez.

Loisel ur öt frankot küldött pótlék czimen s még ezenfelül hálás köszönetét is nyilvánította. E közben azonban viszonyaik egyre bonyolultak. A fiatal asszony betegsége sokat fölémésztett, azonkívül szolgálót is kellett fogadni, mert Loiselné asszony még nem bírta a munkát. Így esett aztán, hogy utazásuk is folyton elhalasztódott, noha Loiselné asszony már

szinte beteg volt a gyermeke után való vágyakodástól.

* * *

Oh, mennyi könnyet ontott volna a szegény asszony, ha véletlenül megtudja, miként bannak az ő édes magzatával!

Rozália alapjában véve nem volt rossz asszony, de a maga gyereket mégis előbbre valóknak tartotta, mint a kis Georges-ot. A szegény fiúcskát tehentejjel táplálták s néha ez a tej még friss sem volt. Azonkívül Rozália asszony a Georges finom ruháit a maga fiúcskájára adta s úgy találta, hogy a fiának e ruhák igen jól illenek. A kis Georges, talán megsejtén ez igaztalanságot, néha irgalmatlanul vitott s ilyenkor Rozália asszony így szólt:

— El nem hallgatsz, te párisi! Totor, vidd ki a mezőre.

A gyermek a rossz táplálék miatt is sokat sirt s ilyenkor Rozália így nyilatkozott:

— Ez a gyermek rossz.

Totor, az idősebb fiu, kivitte Georges-ot a mezőre s minthogy nem érzett magában hajlandóságot az önfeláldozásra, egyszerűen letette a széna közé, ő meg elment a pajtásaival mulatni.

S a szegény kis Georges még mindig élt. A kis párisi nem akart meghalni.

* * *

Végre, egy szép napon Loisel ur és Loiselné asszony váratlanul és előzetes bejelentés nélkül betoppantanak Boulardék házába. A szegény anya szive összeszorult, a mikor belépett a tisztátalan parasztszobába.

Fred, a Rozália fiacskája, a kályha mellett ült egy kis széken és a Georges szép ruhájában fészengett. A párisi künn volt a mezőn és véletlenül nem is sivalkodott.

Loiselné asszony odarohant Fredhez és így kiáltott fel:

— Oh édes szivecském, aranyos Georgesem! Ha nem ebben a ruhában látnálak el nem hinném, hogy te vagy az én édes fiacskám! Oly erős lettél! De Boulardné, miért adja rá hétköznapon az ünneplő ruháját?

Rozália azonnal föl fogta a helyzetet s habozás nélkül válaszolta:

— Oh asszonyom, olyan jól illik neki . . . No . . . Mosolyog a hölgyre . . . Ez a te mamád . . . Csodálatos, hogy mennyire hasonlít a nagyságos urhoz! Nem látja asszonyom?

Loisel a gyerek fölé hajolt és így szólt feleségéhez:

— En Istenem, nem vagyok én rossz atya, de ez a fiu — egy csöppet sem csinos.

— Nem csinos? mondta Rozália szárazon. A nagyságos ur, ugylátszik, fölötte követelő.

— S hol van a maga fiacskája? kérde a fiatal asszony.

— Nagyjánál van az idősebb fiammal.

Délafrikai háboru.

London, márczius 28. A Morning-Post-nak jelentik Mafekingből Gaberonesen át 15-iki kelettel: Az ellenség ma is ágyuzta az angolok hadállását. A burok minden lehető elkövetnek a benszülöttek megnyugtására. Itt minden rendben van.

A Daily Telegraph-nak jelentik Ladysmithből 26-iki kelettel: 20.000 oranjei bur őrzi a Sárkány-hegység új szorosait. Hir szerint a burok visszavonják nehéz ágyúikat a Biggars-hegyről. Nem szándékoznak ott állást foglalni.

A Daily Chronicle jelentik Kimberleyből 26-iki kelettel: 4000 oranjei bur megszállta a Kimberleytől Paardeberg felé vezető utat. Ugyanez a lap jelentik Ladysmithből 26-iki kelettel: A bur haderő ideérkezett jelentések szerint Wesselsnecknél, Elandslaagtól északra a legvégső állomásnál, nyolcz mértföldnyire a Biggars-hegy tövétől áll.

A Standard-nak jelentik Durbanból 26-iki kelettel: A Rennie társaság Matabele nevű partjáró gőzösét egy angol cirkálóhajó a Delagoa-öbölből behozta a kikötőbe, mert állítólag kőszemet szállított Transzválnak.

A Daily News-nak jelentik Fokvárosból 26-iki kelettel: Roberts lord ideérkezik, hogy feleségével találkozzék. Nem valószínű, hogy az angolok egy hónap letelte előtt tovább nyomulnának előre. Clement tábornok négy hadoszlopban Bloemfontein felé tart.

A »Daily Mail«-nak jelentik Fauresmithből tegnapi kelettel: Clement tábornok ellentállás nélkül megszállta Jägersfonteint és Fauresmithet.

A megvesztegetett bur parlament.

Brüsszelben, a botrányok hazájában, furcsa skandalum kerekedett. Az affér abból pattant ki, hogy a brüsszeli transzváli követség visszakövetelte az ottani belga vasmű-részvénytársaságtól a

jogtalanul visszatartott biztosítékokat, mire a társaság bevallotta, hogy azokat a pénzeket a pretóriai parlament tagjainak megvesztegetésére fordította. A követség pört indított a társaság ellen s ekkor a vasmű-részvénytársaság jogi képviselője okmányokkal bizonyította be, hogy azokból a kauzciókból a pretóriai parlament huszonnégy tagja közül huszonkettő részsedett. A megvesztegetettek között vannak: *Krüger* veje, *Botha* és *Delarey* tábornokok és a brüsszeli transzváli követség titkára.

Joubert meghalt.

London, márcz. 28. A Reuter-ügynökségnek jelentik Lorenzo-Marquezból mai kelettel, hogy *Joubert*, a bur hadsereg fővezere *meghalt*. A hir Londonban roppant megdöbbenést keltett, de még a megerősítő hir nem érkezett meg.

London, márcz. 28. A Reuter-ügynökségnek jelentik Pretóriából mai kelettel:

Joubert tegnap éjjel fél 12 órakor gyomor-baja következtében, melyben az utóbbi időben rendkívül sokat szenvedett, meghalt. A várost, ennek az igaz hazafinak, vitéz tábornoknak és becsületes, tiszteletreméltó embernek halála mély gyászba döntötte.

London, márcz. 18. A *Fokvárosból* jelentik, hogy *White* tábornok *Joubert* halálhírére megdöbbenve így szólt:

— Katona és gentleman, bátor, tiszteletet érdemlő ellenfél volt.

A magyar korona Bihar megyében.

Bónis Sámuel egy biharmegyei élő ismerőse.

Nagyvárad, márcz. 28.

Keddi számunkban megemlékezve a fővárosban lélekemelő módon lefolyt Kossuth gyászünnepekről, a fővárosi lapok nyomán megirtuk azt is, hogy az egyetemi ifjuság Kossuth

sirjától *Bónis Sámuelnek*, a magyar szabadságharc ezen hőselekü alakjának sirjához akart zarándokolni, de a sirt nem találta sehol. Nem csak mi, hanem a fővárosi sajtó is írta, hogy *Bónis Sámuel* volt az, a ki a magyar szent koronát, a nemzet e drága kincsét *mentette*.

De hol? Mikor?

A közvéleményben s a történelemben úgy van elterjedve, hogy a magyar szent koronát a meneküléskor *Szemere Bertalan* hadügyminiszter ásta el menekülése közben Orsova mellett.

A fővárosi lapok felületes közleményéből az tűnik ki, hogy a korona elásója *Bónis Sámuel* volt, ez a tévedés azonban könnyen kitűnik a koronának következő szabadságharc-beli történetéből:

1848. a korona a honvédelmi bizottság meghagyásából *Bónis Sámuel* kirendelt országos biztos által Debreczenbe szállított, hol addig maradt, míg a kormány Pestre vissza nem költözött. 1849-ben a korona Szegedre szállított, honnan június hóban *Szemere Bertalan* hadügyminiszter Nagyváradra vitette, majd onnan magával vitte Aradra. A temesvári csata elveszte után *Szemere* a koronát előbb Lugosra, majd Karánsebesre, végre menekülteben Orsovára vitte. Midőn pedig a határon átmenekült, *Házmánnal* és *Grimmel* együtt előbb egy üresen álló ház szobájában, majd egy fűzesbe ásták el.

Ebből az tűnik ki, hogy a szent koronát a magyar kormány Budapestről való első távozásakor mentette meg *Bónis*, míg a második távozásakor *Szemere Bertalan* volt a megmentő.

A mikor *Windisgrätz* közeledett a főváros-hoz, *Kossuth Bónisra* bizta a magyar szent korona elvitelét. *Kocsija* volt az első, a mely a szent koronával átment a Lánchídon s a koronát harmincz gránátos kísérte Debreczenig.

Igy már tisztában volnánk *Bónis Sámuel* szereplésével a korona megmentése körül, de most egy igen érdekes levelet vettünk lapunk egy tiszteletreméltó olvasójától, a ki közvetlen tanuja volt a 48-as eseményeknek és legkivált a szabadságharc mozgalmainak *Biharmegyében* és *Nagyváradon* lefolyt részei tekintetében talán a legauthenticusabb élő kortanunak tekinthetjük.

E levél nem kevesebbet állít mint azt, hogy a korona *Bónisnál* nem volt. — Ezt az állítást most már a fölhozott történeti adatokkal szemben oda módosíthatjuk, hogy a magyar kormány második menekülésekor, a mikor *Bónis Sámuel* már mint kormánybiztos szerepelt a Görgey hadseregében, a koronát nem *Bónis* mentette meg,

A történelem itt azt mondja, hogy *Szemere Bertalan* hadügyminiszter volt a korona elrejtője, a mi biharmegyei kortanunk ezt kétségbe vonja alábbi levelében és meg is magyarázza, hogy honnan támadt azon hiedelem, hogy a korona *Szemerénél* volt, mert nála legalább *nagyvárad* tartózkodása alkalmával nem volt. ebből a levélből tudjuk meg, hogy a magyar szent korona elrejtésével egy *biharmegyei földbirtokost*, *Szakáll Pált* gyanúsították, a kit *Bónis Sámuel* rejtegetése miatt bezártak *Nagyváradon* s a ki börtönében fölakasztotta magát.

A nagyérdekű levelet adjuk a következőkben:

A budapesti lapok után a »Tiszántul« is közli, hogy *Kossuth* a koronát *Bónis Sámuelre* bizta, pedig *Bónisnál* a korona nem volt. —

Majd este bemutatam... A nagyságos asszonyék bizonyára itt maradnak pár papig.

— Nem, *Boulardné*, már a hatórai vonattal visszamegyünk.

— Legalább egy kis tojásos tésztával, szalonával megkínálnám nagyságokat... Ki ne kosarazzanak.

Azzal az ürüggyel, hogy a tojásért megy, *Rozália* kisetett a mezőre és így szólt *Totorhoz*:

— Hallod-e, ezt a kis párisit vidd a nagyanyádhoz, vagy tedd akárhova, de haza ne jöjj vele estének előtte, mert beverem a fejedet.

Mikor *Rozália* asszony visszatért a szobába, *Loiselné* térdein ringatta a kis *Fredet* és boldogan mondá:

— Hogy mosolyog! Nem is fél tőlem, *Mintha* csak tudná, hogy én vagyok az anyja!

* * *

Egy hónappal később *Loiselné* levelet kapott, mely a kis *Georges* halála hírét hozta. A levél szerint a szerencsétlenség hirtelen jött.

Loisel ur és neje zuhogó záporban érkeztek meg a faluba. A fiatal asszony már egészen oda volt a sirástól s alig tudott megállani a lábán.

Rozália Totor és *Fredet* már kora reggel a nagyanyjukhoz küldte. A derék asszony nagyon sirt, úgy, hogy *Loiselné* meghatottan ölelte keblére.

Az'án megnézték a szegény gyermeket, a

kin most volt először a szép ruhája. Vézna-testü, viaszárga arcú volt szegény s az ember megijedt, ha a kis holttestre nézett.

— Szegény kicsike, hogy elváltozott, zokogta az édesanyja.

Loisel ur figyelmesen nézte a gyermeket s iszonyu kétség szállotta meg a szívé.

— Ne nézze annyira, szólt hozzá *Rozália*, annál nehezebb lesz tőle a szíve.

Hirtelen megnyílt az ajtó s belépett rajta *Totor*, *Freddel* a karján.

Rozália elsáppadt. *Fredd* most is a párisi ruhába volt öltözve.

Loiselné egyszerre mindent megértettek.

Loiselné a dajka szemébe nézett. *Loisel* ur pedig fölemelt ököllel *Rozália* felé tartott, a ki ijedten hátrált a szoba sarkába.

De aztán *Loisel* ur gondolkodóba esett. Mit használ mindez? *Rozália* tagadni fog s mi haszna volna, ha leütné!

Loisel ur odaugrott a bölcső mellé, mialatt *Rozália* kétségbeesve fetrengett a földön.

Jött az asztalos, azután a paps megőrtént a temetés. A kis koporsó után, mely alig volt nagyobb egy hegedűnél, lépkedett *Loisel* ur és neje, a ki szívének egy darabját tette a sirba az elhagyott temetőben.

A mikor visszajöttek a temetésről, *Rozália* elfogulatlan hangon mondta *Loiselnének*:

— Ha ismét gyermeke születnék, asszonyom, gondoljon reám.

Bónis a Görgei hadseregénél volt kormánybiztos, e hadsereggel ment Aradra, azután Biharvármegyébe Tóti községbe Szakáll Pálnál huzta meg magát Josipovich turopolyai gróffal, innét Szabolcsvármegyébe Téth községbe, hol otthona volt, akart jutni, a vár-margittai ország-uton, Királyi körül fogták el s hozták Váradra, innét Pestre, az új épületbe. A korona história így keletkezett: Szemere és Battyány Kázmér miniszterek jöttek Váradra, hogy Görgeivel találkozzanak, hire futott, hogy a korona velük van, de ez nem volt igaz, Bónis elfogattatván, Váradon börtönbe kerül; Szakáll is, amiért őt rejtegette, ez a börtönben felakasztotta magát, azt hitték azért, mert Bónis a Szemerétől átvett koronát nála rejtette el, Tóliban a Szakáll házáat, udvarát felforgatták, keresve a koronát. Bónistól halottam, hogy őtet is vallatták a koronáért, persze hiába. Kossuth augusztus 15-én távozott Aradról és a koronát magával vitte s Orsova környékén ásta a földbe, így az Bónisnál nem is lehetett.

* * *

Bónis Sámuel sirjára vonatkozólag a budapesti köztemető igazgatója a következőket jelenti ki:

Mint a lapokban olvastam, egy téves hír jelent meg folyó hó 25-én a kerepesi-úti köztemetőben lefolyt ünnepélyről. Ugyanis az közöltetett, hogy az egyetemi ifjuság Kossuth Lajos sirjának megkoszoruzása után Bónis Sámuel sirjához akart vonulni, hogy ott is lerója a kegyelet adóját, de ezt nem tehette meg, miután a köztemető igazgatóság nem volt képes megmutatni a sirhelyet. Nehogy ily hír azon világitásban tüntesse fel az igazgatóságot, mintha oly rendtelenség uralkodnék nála, hogy a kezelése alatt álló temetőben örök nyugalomra helyezett halottak hol tevéseiről ne tudna felvilágosítást adni és ebből kifolyólag a közönséget kegyelele lerovásában akadályozná, tisztelettel felkérem, hogy ezen merőben alaptalan hír czáfolatául beces lapjában közzétenni sziveskednék, hogy az egyetemi ifjuság részéről senki sem kérte fel az igazgatóságot a sirhely megmutatására, a mely sirnak évente ily alkalommal díszítését épen mi pendítettük meg, miután ezidig a nagy közönség részéről a nagy idők e jeles alakjának sirja iránt semmiféle érdeklődés sem tapasztaltott. Ez a tényállás, a melyhez még csak azt akarom hozzáfűzni, hogy midőn erről, mielőtt a lapokban közöltetett, e téves hírről értesültem, azonnal intézkedtem a Kossuth sirjára letett koszorúnak illetékes helyére való áttétele végett.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

A muzeum az egész téli idő alatt zárva.

Apr. 1. A kaszinó közgyűlése.

Apr. 10. A Sebes Körös-társulat vál. és rendes évi közgyűlése.

* Személyi hírek. Nagy Bölöny József intendáns és neje, leánya Bölöny Duczi és Wesselényi Ferencz báró tegnap Nagyváradon időztek.

* László Fülöp sikere Rómában. László Fülöp a minap befejezte Rómában XIII. Leó pápának és Rampolla bibornok-államtitkárnak az arcképét. A pápát karosszékekben ülve ábrázolta a művész, amint két kezét előre nyújtja. Rampolla bibornok szintén karosszékekben ül és két keze a bibornoki kalapon nyugszik. Az arcképek három napig voltak kiállítva Rómában, tegnap pedig Párisba vitte őket a művész hol a világiállítás magyar osztályának szépművészeti csoportjában lesznek kiállítva. A kiállítás bezárása után a pápa arcképét a budapesti Szépművészeti Múzeumban helyezik el.

* Közgyűlés Nagycsütörtökön. Nagyvárad város törvényhatóságának április havi közgyűlése a Nagyhétre, Nagycsütörtökre esik. — Ezek a napok azonban éppen nem alkalmasak ilyen fontos összejövetelekre, mivel a törvényhatóság hivatalnok tagjai s azonkívül mások közül is sokan elutaznak, az üzletemberek pedig el vannak foglalva. Különben is ha két napos lesz a gyűlés Nagypénteken kellene folytatni. Eddig hasonló esetben a következő hétre tüzték ki a közgyűlést. Valószínűleg most is intézkedik a főispán, hogy az április havi közgyűlés ne tartassék meg Nagycsütörtökön.

* A honvédség tulkövetelése. A honvéd huszár laktanyát felépíttette a város szigoruan a honvédelmi miniszterium által jóváhagyott terv alapján s azt át is vette a honvéd parancsnokság. Utóbb azonban a parancsnokság olyan átalakításokat, bővítéseket követel, melyek nagy összegbe kerülnének s a melyek teljesítésére a város nem kötelezhető. A városi tanács tegnap foglalkozott ezzel az ügygel s terjedelmes felterjesztést intéz a honvédelminiszterhez, kimutatva, hogy a laktanya kivánt átalakítása a városra kötelező nem lehet.

* Túlhalmozott hivatal. A nagyvárad kir. pénzügyigazgatóság személyzetére a közönség körében gyakran lehet panaszokat hallani, hogy az ügyeket nem intézi el a kellő gyorsasággal. Ennek oka azonban a személyzet csekély számában található. A tisztviselők a szó teljes értelmében túl vannak halmozva munkával s nem győzik még a hivatalos óra meghosszabbításával sem, akként feldolgozni a beérkezett ügyeket, hogy a közönség érdeke teljesen ki legyen elégítve. Ez évben, pedig még az első három hónap sem mult el, máris 26.000 ügydarab érkezett a pénzügyigazgatósághoz s van olyan nap, a mikor 490 ügydarab érkezik be az iktatóba. Ebből látszik, hogy ezen év folyamán is, 100.000 darabnál több ügy szakad a csekély számú tisztikar nyakába. Papp Miklós kir. tanácsos, pénzügyigazgató, már többször tett előterjesztést a pénzügyminiszterhez a személyzet szaporítása iránt s Nagyvárad város közigazgatási bizottsága is feltárta a miniszter előtt a tarthatatlan helyzetet, a személyzet szaporítása azonban még mindég késik.

* Ezer korona az ifjuságnak. A debreczeni városi tanács javaslatára a város 1000 koronát ad a debreczeni diákkongresszus céljaira s az erre szükséges nyomtatványokat díjtalanul készítteti el.

* A városligeti út. A Városligethez vezető út céljaira Nagyvárad-városa megvásárolta a Nurizsán és Rác Mihály házakat, a Brunnerházat azonban a tulajdonosa nem akarja olcsón átbocsajtani a város tulajdonába. Előbb 15.000 frtot, most pedig 12.500 frtot követel érte. A városi tanács tegnap, szerdán délelőt foglalkozott ezzel a kérdéssel s elhatározta, hogy tekintettel a kisajátítás hosszadalmas voltára, a sürgősség kimondását kéri a kisajátításra nézve a kereskedelmi minisztertől.

* Mátyás király emléke Kolozsvárott. A Mátyás király lovas szobrának szeptemberre tervezett leleplezési ünnepére, mint Kolozsvárról írják, a város az előkészítő intézkedéseket már megkezdte. Az irodalmi bizottság, melynek feladata egyfelől egy emlékmunka összeállítása, másfelől a sajtó-szolgálat ellátása lesz, ámbár még végérvényesen, tudniillik a város törvényhatósági bizottsága által meg sincs alakítva, az idő rövidségére való tekintettel már is megkezdte munkásságát. Tegnap délelőt tartotta meg első ülését dr. Márky Sándor

egy. tanár tb. városi tanácsos elnökle alatt s hosszabb, beható tanácskozás után megállapodott arra nézve, hogy az irodalmi emlékmű szerkesztésére mit ajánljon a városnak. Az irodalmi bizottság javaslata az, hogy adjon ki a város »Mátyás király szülő háza és a Mátyás-szobor Kolozsvárt« cím alatt egy diszkrét, melyben a születési ház építészeti és kortörténelmi részét dr. Békésy Károly, a reá vonatkozó történelmi részt dr. Szádeczky Lajos, az emléktábla leleplezési ünnepet Nagy Lajos, irná meg. A szoborra vonatkozó része a gazdagon illusztrált munkának szintén három fejezetre van tervezve. Az elsőt: a legrégebb Mátyás szobokról s a XIX.-ik században készített tervekről dr. Török István, a kolozsvári mozgalomról és gyűjtésről Nagy Lajos, végül a föllálandó szobor pályázatának eredményéről és az alapkövetéti ünnepélyről a bizottság titkára írta. Kimondotta a bizottság azt is, hogy óda vagy alkalmi költemény írására legnagyobb költőink egyikét fogja fölkeríteni. Minthogy pedig kétségtelen, hogy nemzeti Héroszunk szobra több magyar poéta lelkét meg fogja ihletni, elhatározta, hogy a legsikerültebb verseket, ha azokat a bizottsághoz előre beküldik, sok ezer példányban ki nyomják és az ünneplő nép között kiosztják.

* Rimanóczy kávéház. A volt »Magyar Király« helyére Rimanóczy Kálmán díszes kávéházat s szállodát épített két emeletre. A városi tanács az engedélyt tegnap adta ki az építkezésre.

* Megbízás. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter Schnébéli János nagykárolyi postatávirda tisztet a nagykárolyi posta-távirda hivatal vezetésével megbízta. Az eddigi főnök Madrsar J. a nagybányai posta-távirda hivatal vezetésével bízott meg.

* Változások a rendőrségen. Április elsején foglalja el Szőke András az ujonnan megválasztott rendőralkapitány új állását. Ugyanakkor Giraud Arpád fogalmazó átveszi az iparügy vezetését. Hogy Szőke helyett ki lesz a községi bíró, azt egyelőre még nem tudni, valószínűleg az áprilisban megválasztott egyik új fogalmazóval fogják ezt az állást betölteni.

* A braganzai herceg Kolozsvárott. Ferencz József braganzai herceg tudvalevőleg a Debreczenben állomásozó Vilmos huszároknál hadnagyi rangban szolgál. Alig öt hónapja van Debreczenben és már is nagyon megkedvelte a várost és a magyar nyelvet. Külön tanárja van, a kinél nagy élvezettel és kedvel tanulja a magyar nyelvet. De nemcsak a magyar nyelvet, hanem nemzeti szokásainkat is kedveli, a mit a következő eset is bizonyít. Bölöny József, a kolozsvári nemzeti színház intendánsa ugyanis meghívta a herceget nevelt leányának, Bölöny Duczinak báró Wesselényi Ferenczcel való eljegyzésre. A herceg a meghívást örömmel fogadta el és szombaton délután a kolozsvári személyvonattal az eljegyzésre akart utazni. A vonatról lekészt, és miután okvetlenül ott akart lenni az eljegyzésen, visszahajtatott a városba egyenesen a vasúti üzletvezetőséghez és különvonatot rendelt. Félóra mulva lefizeite a különvonatért járó 800 forintot és csakhamar Kolozsvár felé robogott. Még idejében érkezett meg az eljegyzésre, melyen az erdélyi arisztokrácia csaknem teljes számmal ott volt és magyaros jó kedvvel mulatott kivilágos-kivirradtig.

* Sikasztó postatiszt. Gyulai levelezőnk írja: Seffler László, a gyulai postahival tisztviselője, folyó hó 26-án, délben, halántékon lőtte magát s nyomban meghalt. Az öngyilkos ifjú levelet hagyott hátra a postahivatal főnökének, amelyben bevallja, hogy négyszáz koronát el-sikkasztott. A pénzt az utolsó garasig elmulatta. Öngyilkossága előtt néhány percczel még a

legjobb hangulatban volt, még akkor is kurjongatott s a Rákóczy indulót huzatta a fülébe két perczel azután, hogy az utolsó akkord is elnémult, kihűlt testtel hevert lakásán a könnyelmű ifju. Csodálatos lelkierőre vall az is, hogy öngyilkossága előtt megfogalmazta Mező-hegyesen jó módban élő szüleinek azt a sürgönyt, melyben halálát tudatja velük.

* **Bizony por és hamu vagyunk.** Lapunk egy barátjától vettük a következő levelet, melyre nézve az a megjegyzésünk, hogy végre valahára a sok karu, de hiányos figyelemmel megáldott rendőrségünknek csupa illemből is kellene már a Bazárszorosban megtört állapotokon segíteni. A levél a következő:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Tegnap délután a Bazár-szoroson át mentem, de nagyon meggondoltam a dolgot, mielőtt a Weiszlovits ház kapuja előtt levő kő és pormentes álló alatt mentem volna el és a kocsis utra tértem. Utánnam azonban két föltűnően csinos, elegáns hölgy ment és gyanútlanul léptek az állványok alá, azt gondolván, hogy mint a fővárosban ilyen helyen, ugy itt is szabad a közlekedés. Keserű csalódás is érte őket. Alig léptek ugyanis az állvány alá, egyszerre megindult onnan fölről a por és kő zuhany. Ha még csak ez esett volna! — de végezetül még egy nagy vaskapocs is hullott alá majd az egyik urhölgy fejére. És ezt a megrögzött köztudat jelenetét az ut széléről néztem és mire észrevettem magam egy bérkocsi majd eltűnt, mert tetszik tudni, nagyon forgalmas egy ut az a Bazár-szoros. A posztoló rendőr mindezt a kellő méltósággal sétálva nézte végig.

Egy városi polgár.

* **Kongresszus a tuberkulózis ügyében.** A m. kir. belügyminiszter értesítette a törvényhatóságokat, hogy április hó 25—28-án az olasz királynő védnöksége alatt *Nápolyban* nemzetközi kongresszus fog tartatni a tuberkulózis tárgyában. Felhívja tehát a miniszter a törvényhatóságot, hogy a mennyiben a kongresszuson képviselgetni akarja magát, ez iránt a lépéseket kellő időben tegye meg.

* **Ferdinánd fejedelem házi zsidájának** Diósi Ödönnek, szófiai magyar egyesület elnökének már általunk is említett szökéséről a következőket írják: Diósi Ödön 200.000 franknyi adósság hátrahagyásával tűnt el Szófiából. — Diósi a szófiai társadalmi életben ismert személyiség volt. Ferdinánd fejedelemnek volt az u. n. házi zsidója és a palotában szabadon járt be és ki. Callnál, a mostani osztrák kereskedelmi miniszternél, ki osztrák-magyar konzul volt Szófiában, szívesen látott vendég volt, sőt Call gyakran megvédte a már régebben érkezett följelentések ellen. Diósi a Szófiai magyar egyesület elnöke volt, bizományosa a Magy. ált. hitelbanknak, Hoffmann W. és S. Hoffmann József és a Viktória malomnak, de ezek a czégek, hir szerint csak csekély mértékben vannak érdekelve, mert az Orosz-Bank szófiai fiókja szenvedte a legnagyobb kárt. Diósi csak kevés pénzt vitt magával, romlását feleségének pazar költségei okozták, ki, ugy, mint Diósi nagyváradi születésű.

* **A zsidói tűz.** Március huszonkettedikén nagy orkán vonult végig Zsidó fölött s a községben ugyanakkor tűz ütött ki. A szél természetesen hordta szerteszt a sziporkákat, veszedelemmel fenyegette az egész községet s keltett Zsidón akkora ijedséget, hogy távirattal kérték a közeli Zilahról a tűzoltók segítségét. Ennek a nagy rémületnek a révén terjedt el azután a szomszédos helyeken Zsidó pusztulásának a híre s így érkezett hozzánk is a távirat Zilahról, Zsidó pusztulását hirdelve. Örömmel adjuk most hírül közvetlen értesülésünk nyomán, hogy a tüzet már a negyedik melléképület leégése után sikerült elfojtani s a veszteséget az is csökkenti, hogy a kár jórésze megtérül a biztosítás révén.

* **Elsőbbséget a helyi iparnak.** Az új színház villamos-jelző készülékére több iparos és vállalkozó czég adott be ajánlatot Nagyvárad városához. Ezek között a legelőnyösebb az idegen Egger vállalkozó czégé és a Tátray Sándor nagyváradi lakatos ajánlata. Ez utóbbi ajánlatában azonban némi forma-hibák vannak. A városi főmérnök ezért javasolja, hogy a munkálatot az Egger-czégnek adja a város. A tanács azonban más nézetben van. Visszadta az ügyet a főmérnöknek, hogy Tátrayval a forma-hibákat hozza rendbe. Helyesen. A mikor helybeli megbízható iparossal is el lehet készíttetni a munkálatokat, minek szoruljunk idegen vállalkozóra.

* **Az alkoholizmus ellen.** Lipót vármegye törvényhatósága, melynek területén felette pusztit az alkoholizmus, a következők iránt kéri a képviselőháznál:

1. Az italmérések és elárúsítók kizárólagosan az ipartörvény alá helyeztessenek és a pénzügyi megközigazgatási hatóságok tevékenysége az italmérések erélyesebb felügyeletére szorítkozzék.
 2. Az állam szeszmonopóliumot hozzon be és a szeszt zárt edényben árusítsa.
 3. Egy ember családjával együtt csak egy italmérsi engedéllyel bírhat.
 4. Koresmárosok fűszerkereskedéssel ne foglalkozzanak, illetve ezen iparág együttes gyakorlása ne engedélyeztessék.
 5. Szatóc és fűszerkereskedésben a szesz italok csakis zárt edényekben való elárúsítása engedélyeztessék.
 6. Községekben a dohány elárúsítása ne a koresmárosokra, de a fűszerkereskedőkre és ha ilyenek nincsenek, kiszolgált katonára bizassék.
 7. Az italmérés olyanoktól, kik azt sem személyesen, sem pedig üzletvezetőjük által nem gyakorolják, hanem csak nyereszkesedésre szasználják fel, megvonandó.
 8. Táncezmulatságok évi bizonyos számra való korlátozása községi rendelettel szabályoztassék.
 9. Az 1873. évi XXV. törvényezik a károskoresmai hitelezésről szóló 22—27. §-ai eltörültesen senek, illetve revidáltassanak, mert ezek alapjegyelleneg koresmárosot sem elzárni, sem pedig páslinkakövetelését 3 forintra leszállítani nem lehet.
 10. Koresmákban Hoffman-féle cseppek, illetve etherrel telített pálinka elárúsítása megtiltassék.
- A kérvény pártolás végett megküldetett a törvényhatóságoknak.

* **Méregkeverők Bács megyében.** E hó 25-én — Bálint Mihály ó-becsei lakost, volt községi rendőrt a felesége megmérgezte, minek következtében Bálint meghalt. A csendőrség ekkor a méregkeverő asszonyt elfogta, s valatni kezdte aziránt is, hol szerezte a mérget. Az asszony eleinte konokul tagadott, de később töredelmes vallomást tett, minek alapján a csendőrség egy valószínű méregkeverő bandának jött a nyomára, mely már évek hosszú sora óta — különösen a szerbeknél, fejtett ki nagy tevékenységet. A vizsgálatot titokban ugyan, de nagy erélyvel folytatják. A nyomozás eredményéről csak annyit lehetett eddig megtudni, hogy igen sok asszony és férfi is van kompromitálva. Részletesebb adatok a vizsgálat befejezése után lesznek nyilvánosságra hozhatók.

* **Merénylet az országuton.** Vakmerő merényletnek esett áldozatul két mező-örsi asszony. Kunos Mária és Szitar Eszter mező-örsi fiatal asszonyok e hó 26-án reggel kimentek a Pervát-pusztára, hogy ott tollat vásároljanak. A két asszony a pusztán nem tudott meg egyezni a toll árára nézve, e miatt aznap este felé toll nélkül indultak haza. Alig hogy kiértek az országutra, szembe találkoztak két vándorlóval, akik a két asszonyt leteperték, aztán revolvert szegeztek mellüknek. Az asszonyok ruháit azután átkutatták s a náluk talált 48 frt s néhány krajezárt tőlük elvették s futásnak eredtek. A két nő a merénylet után visszament a pusztára, ahonnan a cselédség nagy része üldözöbe vette a két merénylőt. Utól is érték őket hamarosan, ámde az elfogatásuk nagy küzdelembe került, mert a két rabló a folytonos lövöldözéssel jó ideig távol tudta tartani ma-

gától az üldözőket. Végre sikerült őket mégis ártalmatlanná tenni s mindkettőt megkötözve átadták a csendőrségnek. A rablók egyike *Martinszky György* galiczia, a másik *Peschner Adolf* felsőausztriai csavargó vasmunkás. Az elrablott pénzt még sikerült náluk megtalálni.

* **Halálozás.** *Waldmann Adolf* városi tisztviselőt súlyos csapás érte; neje *Waldmann Janka* 28 éves korában elhunyt.

* **Elveszett karperecz.** Tegnap, szerdán délután az olasz-i plebania templomban egy előkelő nő elvesztett egy vastag ezüst láncz-karpereczet, melynek két-két szeme felváltva aranyozott. A becsületes megtaláló jutalumban részesül, ha szerkesztőségünkben átadja.

Gyilkosság a fővárosban.

— Saját tudósítónk távirata. —

Budapest, márcz. 28.

Rejtélyes gyilkosság történt az éjjel a fővárosban. Az eset a maga nemében pártját ritkító s annak felderítése igen sok gondot fog okozni a rendőrségnek. Egy 60 év körüli nő gyilkolt meg saját lakásában s a gyilkosok ugy végezték munkájukat, hogy azt a látszatot adják a dolognak, mintha a meggyilkolt nő önkézével vetett volna véget életének. Hogy miért ölte meg a gyilkos áldozatát, azt eddig a homály sötét leple fedi. Rablógyilkosság esete kizártnak látszik s valószínűbb, hogy bosszu műve forog fenn.

A gyilkosság részleteiről a következőket jelentik:

A Váci-körut 35. sz. ház egyik második emeleti lakásában lakott *Braun Julia* magánzó. Az öreg ur nő három szobás lakást bérelt, a melyből kettőt rendszerint albérletbe adott ki. Most csak az egyik szoba volt kiadva két fiatal embernek, a másik üresen állott, míg a harmadikat *Braun Julia* lakta.

Az öreg nő csupán egy cselédet tartott még, ki a takarítást is végezte. A cselédeány rendszeren a konyhában aludt.

Az öreg ur nő 18 éves korában ment férjhez egy fővárosi üvegkereskedőhöz, a kitől azonban másfél évi házasság után elvált. Férjétől már körülbelül 30—40 év óta elváltak, látogatókat nem igen fogadott s egy-két rokonn kívül senki idegen nem fordult meg lakásában.

Ma reggel *Braun Julia* cselédeánya, *Zsófi* rémülten futott ki a ház folyosójára s jajveszékelve beszélt el a házbelieknek, hogy urnője holtan fekszik az egyik szoba padlóján. S aztán egyenesen *Braun Julia* sógornőjéhez *Braun Dávid*néhoz szaladt, hogy őt szintén értesítse a történetekről.

A házbeliek besiettek a szobába, a hol hátborsóztató látvány tárult szemek elé. Az urnő teljesen pongyolában holtan fektűt a lakatlan szoba padlóján. Nyakára egy vékony zsinog volt hurkolva, a nyakon pedig erős vér-aláfutások voltak láthatók. Rögön híre terjedt az egész házban, hogy *Braun Julia* felakasztotta magát s a kötél elszakadt.

Az esetről nyomban értesítették a kapitányságot, a honnan *Farkas* rendőrtanácsos a büntügyi osztály vezetője, *Csócsán* fogalmazó, *Dimitrián* rendőrorvos, a törvényszéki vizsgálóbíró s több detektív sietett a helyszínre.

Az első pillanatra kétségtelennek látszott, hogy itt *nem öngyilkosság* esete forog fenn, hanem *bünténnyel* áll szemben a rendőrség. Azért hát nyomban a lakás átvizsgálásához fogtak, hogy megállapítsák nem-e hiányzik valami s vajjon nem-e rablógyilkosság esete forog fenn. Legnagyobb meglepetésre a rendőrség mindent rendben talált. Megtalálták az asszony összes ékszereit, ezüstneműt s egy 800 frtról szóló takarékpénztári könyvecskét is, a melyet a meggyilkolt urnő szekrényébe rejtve tartott.

Hogy büntény esete forog fenn, igazolni látszik az a körülmény, hogy az asszonyt nem saját szobájában, hanem a lakatlan szobában, közvetlen annak a szobának ajtajában kereszthe fekve találták meg, a hol a két szobaur lakott. De igazolja a büntényt az is, hogy az asszony nyakán két foltok láthatók, a mi kétségtelenül

IRODALOM.

teszi, hogy idegen kezek fojtották meg s hogy a gyanu elhárítsák, hurkot kötöttek a nyakába. Ha nem rablógyilkosság esete forog fenn, miért ölték hát meg az asszonyt? Ez az a rejtély, a melyet a rendőrségnek hivatása megfejteni.

A bizottság első sorban a holttestet fényképezte le s aztán hozzá fogott a házbeliek kihallgatásához. Először a Zsófi nevű cselédleányt hallgatták ki, a ki négy év óta van a meggyilkolt nő szolgálatában. A cseléd elmondta, hogy ő este 7 órakor feküdt le, nem tudja, mi történhetett éjjel, ő reggel a mikor a szobába benyitott, urnóját már holtan találta. A leányt kihallgatása után letartóztatta a rendőrség. A cselédnek ugyanis szeretője van, a ki többször töltötte az éjet a leánynál a konyhában.

Ezután a két szobaurat hallgatták ki, a kik közül az egyik éjjel 2 óráig dolgozott, de egyikük sem hallott semmi gyanus zajt, dacára, hogy a holttestet közvetlen az ő szobájukba nyíló ajtó mellett találták meg a szoba padlózatán.

A vizsgálatot erélyesen folytatja a rendőrség.

Budapest, márcz. 28. (Saját tud. táv.) Braun Julia öngyilkosságának gyanúja *Politzer* Samu 60 éves szobaurra irányul, kinek ágyában a meggyilkolt egyik fülbevalóját megtalálták. Az meggyilkolt asztalán a következő levelet találták:

»Kedves *Politzer*! Fizesse ki a cselédet, mert én öngyilkos leszek.«

Erről a levélről azonban kiderült, hogy az **nem női írás.**

A gyilkossággal gyanúsított *Politzer* Samu tagad, de a gyanu erőseu ellene irányul, mert többen azt állítják, hogy viszonyuk volt.

EGYESÜLETEK.

Orvosgyűlés. Vettük a következő meghívót: A »Biharmegyei Orvos-gyógyszerész- és Természettudományi-egylet« folyó évi április hó 2-án délután 5 órakor (Uri-utca, Akadémia) szakülést tart, melyre a t. egyleti tagokat ezenel meghívom. Kelt Nagyváradon, 1900 márcz. 27-én. Dr. *Édelmann* Menyhért egyleti titkár.

Német gyorsírási tanfolyam. A »Nagyváradai Gyorsíró Egyesület« különösen a kereskedők köréből hangoztatott óhaj folytán német gyorsírási tanfolyamot nyit, melynek vezetésével *Weinstock* Ignác magyar és német gyorsírót bizta meg. A tanfolyam folyó évi április 1-én d. u. 2 órakor nyitattik meg az egyesület helyiségében *Pável*-utca, *Auspitz* Adolf tanintézete. A tanfolyam heti 2 órával 50 órára van tervezve. A tandíj az egész kurzusra 20 korona. Felhívom ennél fogva az érdeklődőket, hogy amennyiben a tanfolyamon résztvenni óhajtanak a fenti időben és helyen megjelenni, esetleg belépési szándékukat velem írásban közölni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1900. évi márcz. 27-én *Tóth* Ferencz sk. egyleti főjegyző.

A Biharmegyei Kör közgyűlése. A »Biharmegyei Kör« folyó hó 31-én este 8 órakor a *Janisch*-féle vendéglő (Kerepesi-ut) külön helyiségében társas estélylyel egybekötött közgyűlést tart, melynek tárgysorozata a következő: *Kossuth* tószit, tartja *Berkovits* Béla. Felolvas *Klein* Jenő és *Stern* Ödön. Hivatalos előterjesztések, indítványok. Elnök, főjegyző és háznap választás.

Az Ur Jézus szülőföldjén. *Irta Huber* Lipót; *Paur* Géza harmincznyolcz rajzával. Budapest, 1900. Nagy 8-adrét, 191 lap. A Szent István-Társulat díszes kötettel ajándékozta meg irodalmunkat most, hogy *Huber* Lipót szentföldi utjának leírását közrebocsátotta. Minden komoly gondolkodó számot tud erről magának adni. Mindenki, a ki csak barátja a becses tartalmu könyvnek, örüljön fog a *Huber* Lipót új kötetének is, mert van arra oka. Egy vallásos szív, művelt fő, praktikusán gondolkodó ember számol be ebben a könyvben a Szentföldön tett utazásáról úgy, a mint ezt kevesen tudnák megtenni.

Nem vágja magát pose-ba, hogy prelegáljon az olvasónak. Sokkal jobb izlése van, hogysen untatóvá válnék. Hanem a melegen érző szív lelkesedésével s a világosan gondolkodó fő affektálatlan tudásával elbeszélgeti *Huber* utazási tapasztalatait nekünk úgy, mintha együtt volna velünk valamely bizalmas társaságban, a hol tudja, hogy szívesen hallják a szavát. Ismertető, de e mellett épületes is akart lenni eme följegyzések sorozata, mint szerző maga emlegeti ezt a könyv előszavában. Nagyítás nélkül mondhatjuk, hogy célt ért, a nélkül, hogy pruderiáról, vagy szenteskedésről vádolhatná őt az objektív kritika. Mikor a zsidó nép és országa multjának emlékeinél időzik, ismereteink látókerét tágitja a szerző, higgadt tapasztalatokból leszüremkedett állításával.

Mikor pedig elmereng az Üdvözítő életének beszédes emlékeinél, elfogódik a szívünk s a meghatottság érzelme vesz rajtunk erőt, annyira át tudja plántálni belénk a saját érzelmeit. Egy szó, mint száz, *Huber* messzire kiválik a tuczat-utirajzírók közül, mert az ő könyvét minél többször forgatjuk, annál jobban meggyőződünk igazi értékéről. *Paur* Géza sikerült rajzai nagyon emelik e könyv becsét. A festőművész ott járt a szent tájakon, melyeket oly hangulatos képekben varázsol elénk. Szöveg s illusztráció igazán szépen fonódnak egybe, hogy minden tekintetben becsessé tegyék a Szentföldről írott eme kiváló jegyzeteket. A könyv ára 3 korona. Kapható a Szent-István-Társulat könyvkiadó-hivatalában, Szentkirályi-utca 28. szám.

Igazságszolgáltatás.

Aki kétszer adta el a földjét.

Négy örvendi ember felett itélkezett tegnap a törvényszék. Magánokirat hamisítással voltak vádolva mind a négyen, az első vádlott ezenfelül még hamis esküvel is.

Még a hetvenes évek közepére nyulik vissza ennek a bűnügynek az eredete.

Olasz János örvendi lakosnak volt egy darab földje, amelyet még 1875-ben eladott egy *Serbán* János nevű embernek, aki a földet birtokába és használatába vette és nyugodtan használta is egész 1890-ig. Tovább is használhatta volna *Serbán* a földet, ha annak idején ő a földet telekkönyvileg is nevére iratja, ezt azonban meg nem tette és így keletkezett a baj.

Olasz János ugyanis az első eladás után tizenöt év múlva valahogy megtudta, hogy az általa már régen eladott föld még mindig a nevében áll, azt újból eladta nevének, aki ismét pár év múlva *Olasz* Mihálynak és *Olasz* Mihálynénak adta el.

Az *Olasz* Mihályék nevére a föld 1899-ben lett átírva és akkor megindult a polgári per *Serbán*ék ellen. Ebben a polgári perben aztán *Olasz* Mihályné megesküdött a vád szerint hamisan.

A tárgyalás során igazolva lett az, hogy a vád az első három vádlottra, *Olasz* Mihályra,

Jánosra és *Jánosnéra* nézve elévült s a törvényszék így csakis *Olasz* Mihálynét mondta ki bűnösnek, akit egy fél évi börtönre ítelt.

*Serbán*ék pedig ezentul is nyugodtan szánt-hatják a kérdéses pár hold földet.

Nádor nincs csődben. Vasárnapi számkunkba sajtóhiba csuszott be, a mennyiben a törvényszék nem a *Nádor* L. és társa cég ellen rendelte el a csődöt. A *Nádor* L. és társa cég fennáll és virágzik.

A nagyváradai kir. tábla elintézett ügyei.

Előadó: *Dr. Marienescu Athanas.*

5575 Tószegi András rágalmazás — helyben hagyva.

5673 *Pérchy* Sándorné rágalmazás — megváltoztatva.

Előadó: *Poynár Dénes.*

5390 *Morvai* József becsületsértés — helyben hagyva.

5393 *Ötvös* Ádám becsületsértés — vissza utasítva.

5638 *Orbán* Jánosné orgazdaság — helyben hagyva.

5649 *Nemes* Margit lopás — részben megváltoztatva.

735 *Takács* György gyilkosság — helyben hagyva.

5460 *Czanye* Péter anyakönyvi kihágás — rendelet.

6505 *Polgár* Ignác lopás — részben megváltoztatva.

5508 *Bozsányi* Mária lopás — részben megváltoztatva.

5521 *Már* Jánosné rágalmazás — megsemmisítve.

5522 *Kovaszki* István lopás — részben megváltoztatva.

5552 *Probaszka* Vilmos lopás — helyben hagyva.

Előadó: *Urbán Adolf.*

5346 *Vale* Flore testisértés — részben megváltoztatva.

5347 *Bunács* Pével testisértés — megváltoztatva.

5348 *Rosu* Juon testisértés — részben megváltoztatva.

5349 *Szász* Pével lopás — részben megváltoztatva.

5350 *Krisán* Lina lopás — részben megváltoztatva.

5474 *Zelka* Pál lopás — rendelet.

5510 *Fazekas* Sándor becsületsértés — rendelet.

5511 *Mados* Imre jogtalan elsajátítás — rendelet.

5612 *Domján* István közcsend elleni kihágás — rendelet.

5514 *Nagy* Mihályné rágalmazás — megváltoztatva.

5515 *Tokai* Lajos testisértés — részben megváltoztatva.

448 *Oláh* János ujralfelvétel — rendelet.

335 *Kósa* János rágalmazás — részben megváltoztatva.

837 *Barta* József sikkasztás — feloldva.

Előadó: *Dobosfy Alajos.*

1703 *Tolle* Pavel — *Bokis* Floare — helyben hagyva.

3798 *Laszku* Juon — *Vajda* Sándor — h. hagyva.

3802 *Pelle* Todoszie — *Kanburár* Mikulai — helyben hagyva.

660 *Mós* Mihály — *Mós* Petruné — megváltoztatva.

SZINHÁZ.

Locsarekné bucsuja a szinpadtól.

A nagyváradai közönségnek egykor kedvence volt *Locsarekné*. Több színidényben játszott a nagyváradai fabódében, utóbb mint

komika. A régi színész gárda ezen kedvelt tagja megvált a szinpadtól s vasárnap este a *Télen* című népszimfűben *Debreczenben* vesz bucsut a szinpadtól.

Ámon Margit bucsuja. Ámon Margit, ki szombaton lép föl először a Népszínházban, tegnap bucsuzott el a szegedi közönségtől a „Görög rabszolga” operette *Aspasia* szerepében. Szegedről azt írják, hogy az odaváló színházban ilyen megható bucsuzás még nem volt. Rengeteg virág volt: tizennégy bokréta, két óriási babékoszoru, két ezüst koszoru. Ott volt a város hatalmas koszoruja is, ezzel a fölirattal:

Ne menj el; maradj itt;
Dédelgetve voltál itt.

Ékszer és emléktárgy is volt quantum satis, köztük egy aranyozott renaissance kis íróasztal írőkészlettel, mind a szegedi előkelő közönség gyűjtéséből. Az egyik tudósítás azt írja, hogy a művésznőt legalább ötvenszer tapsolták ki. Ugyanezen tudósító maga is annyira meghatottan mutatkozik, hogy ezután a jelentést így végzi:

— Margitka sirva köszönte meg a páratlan óvációt.

A másik tudósítás azonban folytatja s elmondja azt is, hogy a vasfüggőnyt az előadás befejeztekor fölkellett vonni; s a közönség tapsolva s éljenezve a helyén maradt s a páholyokból apró virágbokrétaikat röpítettek a szinpadra s a hölgyek kendőket lobogtatva bucsuztak a szegedi közönség kedvencétől.

REGÉNY-CSARNOK

A négy ezredes leány.

Írta: Dr. Vueskies Györgyné, Szilárdffy Elvira

7.

Glády egy szuszra elmondta Grätchen kalandját, rémesen kiszínezve!

— Igazán köszönöm! s leült a fiatal ember mellé — a lányok földre húzódtak — s diplomatikus mosolygással megkezdte a rohamot.

— Hogy vette ön észre a megvadult lovat?

— Vadásztam!

Vadászott? Hm! ez jó jel gondolta, nem mindenki vadászhat.

— Az talán rendes foglalkozása?

— Csak nagy ritkán! Ép akkor a birtok egy kis részét akartam megtekinteni; mikor megláttam a kisasszonyt a lovon!

— Ugy? Hm! Birtok? Hátha csak valami ispánféle?

— Tehát ön gazdatiszt?

— Saját birtokom van! Jókora ősi birtok!

— Ősi birtok!!? Hohonsé arca neki derült.

— Van családja?

— Ketten vagyunk, apám és én!

— Igen? — annál jobb!

— Ide benn laknak, kedves barátom?

— Apám szereti a csendet, kint lakunk a pusztán!

— Jártam arra. A park, a kastély gyönyörű!

— Látogasson meg, ezredes ur!

— Legközelebb! Csak ön is minél gyakrabban látogasson el! Mindig szívesen látjuk.

— De most már mennem kell, kis dolgom van!

— Ön is megyek!

— Csak maradjon Baán ur! Mulatassa leányomat! Maradjon!

Hohonsé ezredes, boldogan sietett végig, a kaszárnya udvarain. Szokása ellenére, nem dorgálta meg Laczházyt — ki időközben főhadnagygyá avaszirozott, sőt megdicsérte, ki maga sem tudta miért, s az sem fért a fejébe, hogy mi ütött ehhez a vén medvéhez?

Baán Miklós meg nagyon jól érezte magát, a hölgyek között. Editt zongorázott Baán Miklós megígérte neki, hogy legközelebb elhozza a hegedűjét, s kísérni fogja játékát.

Liczy a gazdaságát, s a daxli falkát mutatta meg, mire Baán megjegyezte, hogy ilyen elegáns hölgyről elsem hinné az ember, hogy ért a gazdasszonykodáshoz.

Glády meg mesélt neki egyet-mást viselt dolgairól.

Csak Grätchen hallgatott, ha a szeme össze találkozott a Baán Miklóssal elpirult, s még jobban behuzta magát a fauteuiljéba.

Baán csak este felé bucsuzott az ezredes familiától, s léptetett haza felé. Utközben elgondolta, hogy Margit egészen neki való feleség volna. Előkelő család gyermeke, s így az „öreg” nem fog ellenvetéseket tenni.

Hazaért, s benyitott az apja szobájába.

— Apám, egy kis beszélgetni valóm van!

— Csakelövele!

— Miután . . .

Vigyen el az ördög miutánjaiddal együtt. Ne kerits nagy feneket a dolognak mert itt hagylak.

— Házasodni szeretnék.

— Az öreg ur kivette szájából a pipát.

— Micsoda? Házasodsz?

— Igen!

— Hát aztán, kit akarsz elvenni? Reménylem fiam, nem feledelek el, hogy te vagy a Baán generáció utolsó férfi tagja, s ősi nevedhez méltóan házassodsz?

— Hohonsé ezredes lányát szeretném elvenni!

— Ezredes? No az jól van! Gazdag? Az meg mindegy, van neked.

— Hát aztán szép-e az a lány? Neme valami fellengős, ki majd elpazarolná azt, mint becsülettel szereztünk.

— Hogy szép-e? Nekem tetszik. A második kérdésedet illetőleg nyugodt lehet apám!

Baán István elhallgatott, talán valami nagyon, édes, szép, jutott az eszébe, mert kicsit elmosolyodott.

— Jól van fiam! csak ne hamarkodj el a dolgot! Tanuld kiismerni azt a lányt, mert a mai nők . . .

— De ugyan apám, ön elítéli a mai nőket — de vannak ám kivételek!

— Vannak, persze hogy vannak, szó sincs róla, de vigyáznod kell.

— Tehát beleegyeznek apám!

— Bele hát! Asszony nélkül nem ér a ház semmit! (Folyt köv.)

TAVIRATOK

Oroszország készülődése Törökország ellen.

Konstantinápoly, márczius 28. A *Standard* jelenti mai kelettel, hogy Oroszország az évtizedek óta vajdó keleti kérdést a maga javára akarja megoldani és e célból Törökország ellen nagy hajóhadat és mintegy 250.000 embert mozgósít.

Az angol alsóházról.

London, márczius 27. Az alsóház mai ülésén Hicks-Beach pénzügyminiszter a pénzügyi törvényjavaslat részletes tárgyalása folytán visszavonta a javaslatnak azt a pontját, a mely a bélyegadókat a termény-kötésekre is kiterjeszti.

Egyházi választások.

Nagy-Szeben, márcz. 28. A görög-keleti román főegyházmegyei zsinatba a világi képviselőkön kívül még a következők választottak meg: a törcsvári kerületben *Fuscariu* János és *Garcin* Miklós, a fogarasi kerületben *Seuchia* dr. és *Borza* György, a brassai kerületben *Vlaicu* Arzén és *Onitiu* Virgil, a medgyesiben dr. *Ve-*

cerdea és *Iván* Miklós, a kolozsváriiban *Simonescu* Leontin és *Comzea* Demeter, a dévaiban dr. *Mihu* és *Orbonas* József, a háromszéki kerületben dr. *Puscariu* József és dr. *Matiuanu* Janku.

A bolgár gyalogló.

Bécs, márczius 28. *Popov*, a bolgár gyalogló, ma délelőtt folytatta útját Páris felé.

Községi választások Kopenhágában.

Kopenhága, márczius 27. A mai község-tanácsos-választásokon a szociál-demokraták öt mandátumot, a baloldal pedig négy mandátumot nyert, úgy hogy a városi képviselő-testület tagjainak háromnegyedrészre radikális és szociál-demokrata.

A finn sajtó megrendszabályozása.

Kopenhága, márcz. 28. A Ritzau-ügynökségnek jelentik Helsingforsból: Finnország fő-kormányzója a cenzura indítványára egyszer s mindenkorra megtiltotta a *Wiipurin Sanomat* című ujság megjelenését. A *Paeivaletti* című ujságot is betiltották, hacsak más felelős szerkesztőt nem kap. A cenzura azt indítványozta továbbá, hogy a országgyűlés bizottsági jelentéseit és az általános országgyűlési tudósításokat is vessék alá cenzurának, mielőtt a lapokban közzé teszik.

KÖZGAZDASÁG.

A rozs természetéről.

Azon csekély termés átlagoknak oka, melyet a gazdaközönség a rozsszal csaknem ország-szerte elér, nagyrészt abban kereshető, hogy annak trágya szükségletét nem veszi figyelembe, vagy nem ismeri. A rozs ugyanis egyike azon gabona növényeknek, mely a nitrogén trágyák iránt a legnagyobb igényt formálja. Homokos talajon a kálit is meghálálja, a foszfortrágyát is többnyire igen jól megfizeti, de leghálásabb a nitrogén trágya iránt.

Ezekhez képest a nitrogén trágyát úgy kell alkalmaznunk, hogy azon időpontban, midőn a növény legnagyobb mértékben igényli, a kellő mennyiségben álljon is annak rendelkezésére. Legerélyesebb növényben van a rozs a tavaszi hónapokban, a nitrogén felvétel azonban egész az érésig tart, ez azonban a körülményektől függ, ha például hasbamenéskor a rozs bőségesen vehetett fel nitrogént, akkor később a felvétel is csökken s ellenkezőleg a hasbamenés előtti nélkülözést kedvező körülmények között későbbben igyekszik pótolni a rozs, ez tehát az időjárástól függ leginkább.

Ősszel a nitrogén szükséglet aránylag igen csekély, azért nem is talácsolható ősszel chilisalétromot alkalmazni a rozs alá, mert annak csak kis része használtatnék ki, a többi pedig az őszi esők a különben is laza rozstalajból kimossák s így az veszendőbe mehet. A legtöbb talaj tartalmaz annyi nitrogént, a mennyi a rozs őszi szükségletét fedezni képes, ha a talaj azonban e tekintetben szemmel láthatólag hiányt szenvedne, akkor inkább ammónsókat alkalmazunk ősszel a rozs alá, mely a kimosásnak ellen áll, igen jól alkalmazhatók az istállótrágya, csontliszt, vérliszt stb. organikus nitrogént tartalmazó anyagok is.

A chilisalétromot minden esetre tavasszal alkalmazzuk, némelyek korán tavasszal, mások május elején javallják a chilisalétromot alkalmazni, ez azonban az időjárástól s a talaj nitrogénkészletétől függ. Ha a május száraz szokott lenni, akkor a chilisalétrom, mely ez idő-táiban szórattott fel, nem sok hasznót fog hajtani; ha azonban a talaj nitrogén tekintetében nem éppen szegény és május elején kiadó esőre számíthatunk, akkor a chilisalétrom kisebb mennyiségben is föltette szembeszökő hatást fog mutatni. Talán legbizonyosabb a chilisalétromot vagy csak kora tavasszal, vagy két rész-

ben: tavasz kezdetén és május legelején elszóratni.

A kálinak a rozs által való fölveteléből azt gyaníthatnók, hogy a rozs sok kálit igényel, különösen tavasszal, — ha mindemellett a rozs a káli-trágyát csak ritkábban hálálja meg, az a jele, hogy a talajok vagy általánosán elég kálit tartalmaznak rozs által fölvehető alakban, vagy hogy a rozs még csak kevés kálival is megelégszik. Vannak azonban talajok, melyeken a rozs alá alkalmazott káli-trágya kifizeti magát.

A foszorsav-fölvétel az egész tenyészidő alatt meglehetősen egyenletesen tart.

Földolog tehát a rozstrágyázásnál a nitrogén-trágya okszerű alkalmazása, annál is inkább, mert ez manapság a legdrágább kereskedelmi trágya, s míg egyrésztől többet adni belőle, mikor arra szükség nincs nyilvánvaló veszteség, másrésztől, ha nem adunk annyit és akkor, a midőn azt a növény legjobban értékesítheti, szintén hibát követünk el és csorbítjuk jövedelmünket

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. márcz. hó 27-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 14.—13.40. Kétszeres buza 11.10—10.60. Rozs 10.80—10.40. Arpa 10.30—9.80. Zab 9.80—9.20. Tengeri: 10.—9.70. Borsó 30.—. Lencse 33.—. Bab 12.60. Köleskása 24.—. Burgonya 4.80. 100 kiló lángliszt 25.50. zsemlyeliszt 24.—. fehérkenyér liszt 22.50, barnakenyér liszt 20.—. széna fuvarral 4.—, szalma 1.—. Szalonna 98.—, 6 kiló zsup-szalma —14, 150 dkg alom-szalma —08. 1 köbm. búkkfa 6.40, tölgyfa 5.80, cserfa 6.60, 100 kiló marhahús —.96, öntött gyertya —.90, Lámpaolaj —.88. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.80. Pálinka —.64, Szilva-pálinka 1.70. Szesz 1.90. 1 mm. kőszó 21.44, nyers fagyú —.46. olvaszt. fagyú 64.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 62.—, új bor 41.—, mész 2.40, kemény faszén 3.40,

puha faszén 3.—, kendermag 20.—. köles —.—. repce —.—, dió 45.—, mogyoró —.—, aszalt szilva 40.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 20, szalonna 1.12, sertéshus 1.—4, juh-hus 68, veres hagyma 16, fog-hagyma 54, bors 2.—, paprika 2.40, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 44, mm. búkköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Marha ártáblázat 1899. márczius 27-ről.
Egy pár első rendű jármag 620—680, egy pár másodrendű jármag 490—580, egy pár harmadrendű jármag 250—475, 1 drb fejős tehén 100—240. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 148—200. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 114—160. 1 drb. veres borju 22—36, 1 drb. fél éves borju 34—46, 1 drb egy éves borju 46—66, két éves borju 68—140. 1 drb hizott sertés 86—134, 1 pár fél éves 30—34, 1 pár egy éves sertés 38—62, 1 pár két éves sertés 64—110. 1 drb igás ló 140—260, 1 pár ökrébőr 34—44, 1 pár tehénbőr 24—32. 1 pár bojubőr 10—16, 1 pár lóbőr 10—20.

Forgalmi kimutatás 1899. évi márczius hó 27-ről. Tiszta buza körülbelül 950 hltr, kétszeres buza 280 hltr, rozs 400 hltr, árpa 220 hltr, zab 380 hltr, tengeri 470 hltr, burgonya 550 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 60 drb, félhizott 110, sovány 150, süldő 260, malac: 380, hizott marha 28, jármag 400 fejős tehén 260, borju 230, bivaly 13, juh és kecske 250, ló 215.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, márczius 28.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	— — — — —	376.30
Magyar hitel	— — — — —	376.30
Allamvasut	— — — — —	321.60
Rimamurányi	— — — — —	309.75
Magyar jelzálog	— — — — —	232.25
Salgótarjáni	— — — — —	—
Wagon-kölcsön	— — — — —	—

Határidők.

Budapest, márczius 28.

Buza októberre	— — — — —	7.68
Buza áprilisra	— — — — —	7.45
Uj tengeri	— — — — —	5.32
Rozs okt.	— — — — —	6.52
Zab okt.	— — — — —	4.92
Káposzta, repce, aug.	— — — — —	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. márczius 28-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	97.20
Magyar koronajárdék	— — — — —	93.40
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	— — — — —	101.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — — —	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	99.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — —	93.50
Italméresi jog megváltási kötvény	— — — — —	98.25
Horvát-szlavón földterhermentési kötvény	— — — — —	94.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	164.25
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	— — — — —	141.75
Osztrák járdék papirban	— — — — —	99.—
Osztrák járdék ezüstben	— — — — —	98.75
Osztrák járdék aranyban	— — — — —	98.25
Osztrák korona járdék	— — — — —	99.20
Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	136.—
Osztrák magyar bankrészevény	— — — — —	17.90
Magyar hitelbankrészevény	— — — — —	749.50
Osztrák hitelintézet részevény	— — — — —	754.50
Párisi vista	— — — — —	96.35
20 frankos arany (Napoleon d'or)	— — — — —	19.28
Németbirodalmi márka	— — — — —	118.60
London vista	— — — — —	242.95
20 márkás arany	— — — — —	23.69

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A

Nagyváradai Takarékpénztár

tisztelettel jelenti ügyfeleinek és a nagyérdemű közönségnek, hogy üzleti helyiségeit az emeletre helyezte át.

RÉVÉSZ SÁNDOR női, férfi divatáru és confection-terme

(Maison de Luxe.)

BUDAPEST, Csömöri-ut 6.

Mesteri szabással készítek ELEGÁNS ÖLTÖZÉKET, különleges szövetekből. * *

Divattermem párizsi mintára van berendezve és a toiletteokat eredeti modellek után készítem. * * * * *

Női kalapokat s azok átalakítását eredeti modellek mintájára MÉRSÉKELT ÁR mellett eszközölöm. * * * * *

Alsó (jonpon), divatkelme, ernyő (nap és eső), fátyol, fehérnemű, férfi-kelengye, függöny, fűző (mieder), gyermek-kelengye, illatszer, ingek (blouse), keztyű, mosó (cetton batiszt de laine), nyak-díszek (jabot), női-kelengye, selyem és szőnyegárúk versenymentes beszerzési telepe.

SZIGORU ÜZLETI ELVEK.

Nagyságos asszonyom! Megkülönböztetett tisztelettel van szerencsém nagyrabecsült tudomására hozni, hogy tavaszi eredeti újdonságaim megérkeztek. Rendkívül nagy súlyt helyezek arra, hogy az előkelő hölgyközönség szükségleteit ugymint ezideig, a jövőben is szigoruan olcsó szabott árak mellett a legújabb (heante noveanté) és legjobb kivitelben beszerezhesse nálam. Daczára az idej nagy áremelkedéseknek, azon kellemes helyzetben vagyok, hogy az idejekorán és nagy mennyiségben eszközölt bevásárlásaim által, az összes árukészletemet minden áremelés nélkül bocsájthatom forgalomba.

20 koronán felüli rendelvényeket bérmentve szállítok; idegen szövetből is készítek toiletteket. — Amidőn még az alantiakról szives tudomást venni kegyeskedjék, kérem megtisztelő rendelvényeit, melyeknek lelkiismeretes és pontos kiszolgálásáról czégem hirneve kezkesedik.

Kitünő tisztelettel

Révész Sándor.

Altalános megjegyzések vidéki rendelvényekre vonatkozólag.

Teljes felelősséget vállalok a nálam vásárolt árukért: meg nem felelőt vissza veszek és kívánatra az értézfizetett összeget is vissza térítem.
Levélbeli rendeléseket lelkiismeretesen teljesítek.
Választék küldeményeket az összeg előzetes beküldése mellett a kívánt cikkből eszközölöm; meg nem felelő árúért az összeget postafordulattal vissza küldöm.
Rendelményeket beérkezés napján pontosan intézek el.
Mérték után készülő rendelvényeket lehető legrövidebb idő alatt szállítok, a pontosság érdekében mintadarabot kérek.
Mintákat kívánatra bérmentve küldök, de szükségesnek találom a cikk megnevezését, t. i. mely használatra szükségeltetik.